

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗҰУ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕНІ

Мамандық: Құқықтану

Шифр: 6D030100

Пән: «Қазақстанның халықаралық ынтымақтастығын құқықтық реттеудің өзекті мәселелері»

Семинар сабақтарының мазмұны

1 Тақырып. Халқаралық –құқықтық қоғамда реттелуі.

Экология және жер қойнауын пайдалану құқығының пәнінің ерекшелігі. Жерқойнауын пайдалануды құқықтық реттеу. Экология және жер қойнауының құқықтық реттеудің жеке объектісі ретіндегі ұғымы. Экология және жер қойнауын пайдалану құқығының жүйесі мен сипаты.

2 Тақырып. Халқаралық экологиялық құқықты пайдалануды құқықтық реттеудің әдістері мен қағидиліры

Халқаралық экологиялық құқықты пайдалану құқығын құқықтық реттеу әдістері. Экологиялық пайдалану құқығының қағидиліры, салааралық және салалық қағидиліры. Экологияны пайдалану құқығының сабақтас құқы салаларымен өзара байланысы (жер құқығы, экологиялық құқық, орман құқығы, су құқығы, азаматтық т.б.)

3 Тақырып. Қоршаған ортаны қорғаудағы аясындағы келісім шарттар.

Қоршаған ортаны қорғау аясындағы келісім шарттардың түсінігі және түрлері. Қоршаған орта қойнауын пайдалану туралы шарттардың жобасын әзірлеу.

4 Тақырып. ХЭҚС субъектісі ББҰ-ы ретінде қарастыру мәселелері.

БҰҰ да Халқаралық экологияның мазмұны және ерекшеліктері. Халқаралық экологиялық құқықтың субъектілері және объектілері. Экологиялық қатынастарының жалпы және арнайы қағидалары

5 Тақырып. ТМД мемлекеттеріндегі қоршаған ортаны қорғаудағы мемлекеттік саясаттың жүргізілуі.

Қоршаған ортаны қорғаудағы мемлекеттік саясаттың түсінігі, мақсаттары. Қоршаған ортаны қорғауды саласындағы мемлекеттік органдардың уәкілеттіктері мен міндеттері.

6 Тақырып. Қоршаған ортаны қорғау туралы мемлекеттің жүргізетін саясаты.

Қоғамдық қатынастарды реформалау жағдайында халқаралық экологиялық құқықтың түсінігі мен ерекшеліктері. Қазақстан Республикасында экология құқығының қажеттілігі. Экология құқығының субъектілері мен объектілері. Экологиялық құқығы мен өңделген пайдалы қазбаларға меншік құқығының арақатынасы.

7 Тақырып. Экономикасы дамыған мемлекеттердің түсінігі мен олардың бағыттары.

Жер қойнауын пайдалану және иемденуге құқық берудің ерекшеліктері. Жерқойнауын пайдаланушының құқықтық мәртебесін анықтау. Құқықтың әртүрлі субъектілерінің жер қойнауын

пайдаланушы мәртебесін иемденуді құқықтық реттеу. Жер қойнауын пайдалану құқығы және оның түрлері. Жер қойнауын пайдалану құқығының пайда болуы, берілуі, басқаға берілуі және өтуі.

8 Дәріс. Теңіздің кеңістіктің халқаралық құқықтығы режимі.

Теңіз қойнауын пайдалану аясындағы келісім шарттардың түсінігі және түрлері. Теңіз қойнауын пайдалану туралы шарттардың жобасын әзірлеу. Теңіз қойнауын пайдаланушының келісім-шарт талаптарын сақтауын бақылау.

9 Тақырып. Су қойнауын жалпы реттеу.

Су қойнауын мемлекеттік құқықтық басқарудың түсінігі, мақсаты, ерекшеліктері. Су қойнауын мемлекеттік басқару мемлекеттік органдарының жүйесі. Су қойнауын мемлекеттік басқаруды жүзеге асыратын уәкілетті органдардың құзіреті.

10 Тақырып. Атмосфералық ауа.

Атмосфералық ауа пайдалану мен қорғау саласындағы жалпы және арнайы экологиялық талаптар. Ауаны пайлану операцияларын өткізуге қойылатын талаптар.

11 Тақырып. Мамандандырылған халқаралық ұйымдардың жабайы фауна мен флораға қосқан үлестері.

Жабайы фауна мен флора қойнауын қорғау туралы заңнамаларды бұзғаны үшін құқықтық жауапкершіліктің ерекшеліктері. Фауна мен флораны пайдалану аясындағы заңнамаларды бұзғандығы үшін азаматтық құқықтық жауапкершілік, әкімшілік құқықтық жауапкершілік, материалдық жауапкершілік, тәртіптік жауап, ершілік, қылмыстық жауапкершілік.

12 Тақырып. Қоршаған ортаны қарғауға жалпы сипаттама

Қоршаған ортаны пайдалану құқықтық қатынастарын реттеудегі халықаралық құқықтық тәжірибе (салыстырмалы талдау). Қазақстан Республикасында тау-кен құқықтық қатынастарын болашақта дамыту және жетілдіру жолдары

13 Тақырып. Радиоактивті ластанудың қоршаған ортаны қорғаудағы халқаралық құқықтан ерекшелігі

Қоршаған ортаны пайдалану құқықтық қатынастарын реттеудегі халықаралық құқықтық тәжірибе

14 Тақырып. Қоршаған ортаны ластаудағы мемлекеттік жауапкершілік.

Қоршаған ортаны ластаған үшін мемлекет тарапынан қолданылатын жауапкерлік, олардың ерекшеліктері, қолдану аясы.

15 Тақырып. Антарктиданың географиялық түсінігі.

Антарктиданың қазіргі таңдағы экологиясы. Экологиялық проблемалары, олардың шешілу жолдары.

СЕМИНАР САБАҚТАРЫНЫҢ ЖОСПАРЫ

Апта	Тақырып	Қаралатын сұрақтар
1	Халқаралық –құқықтық қоғамда реттелуі.	Экология және жер қойнауын пайдалану құқығының пәнінің ерекшелігі. Жерқойнауын пайдалануды құқықтық

		реттеу. Экология және жер қойнауының құқықтық реттеудің жеке объектісі ретіндегі ұғымы. Экология және жер қойнауын пайдалану құқығының жүйесі мен сипаты.
2	Халқаралық экологиялық құқықты пайдалануды құқықтық реттеудің әдістері мен қағидилиры	Халқаралық экологиялық құқықты пайдалану құқығын құқықтық реттеу әдістері. Экологиялық пайдалану құқығының қағидилиры, салааралық және салалық қағидилиры. Экологияны пайдалану құқығының сабақтас құқы салаларымен өзара байланысы (жер құқығы, экологиялық құқық, орман құқығы, су құқығы, азаматтық т.б.)
3	Қоршаған ортаны қорғаудағы аясындағы келісім шарттар.	Қоршаған ортаны қорғау аясындағы келісім шарттардың түсінігі және түрлері. Қоршаған орта қойнауын пайдалану туралы шарттардың жобасын әзірлеу.
4	ХЭҚС_субъектісі ББҰ-ы ретінде қарастыру мәселелері.	БҰҰ да Халқаралық экологияның мазмұны және ерекшеліктері. Халқаралық экологиялық құқықтың субъектілері және объектілері. Экологиялық қатынастарының жалпы және арнайы қағидалары
5	ТМД мемлекеттеріндегі қоршаған ортаны қорғаудағы мемлекеттік саясаттың жүргізілуі.	Қоршаған ортаны қорғаудағы мемлекеттік саясаттың түсінігі мен маңызы. Қоршаған орта саласындағы мемлекеттік органдардың уәкілеттіктері мен міндеттері.
6	Қоршаған ортаны қорғау туралы мемлекеттің жүргізетін саясаты.	Қоғамдық қатынастарды реформалау жағдайында халқаралық экологиялық құқықтың түсінігі мен ерекшеліктері. Қазақстан Республикасында экология құқығының қажеттілігі. Экология құқығының субъектілері мен объектілері. Экологиялық құқығы мен өңделген пайдалы қазбаларға меншік құқығының арақатынасы.
7	Экономикасы дамыған мемлекеттердің түсінігі мен олардың бағыттыры.	Жер қойнауын пайдалану және иемденуге құқық берудің ерекшеліктері. Жерқойнауын пайдаланушының құқықтық мәртебесін анықтау. Құқықтың әртүрлі субъектілерінің жер қойнауын пайдаланушы мәртебесін иемденуді құқықтық реттеу. Жер қойнауын пайдалану құқығы және оның түрлері. Жер қойнауын пайдалану құқығының пайда болуы, берілуі, басқаға берілуі және өтуі.
8	Теңіздің кеңістіктің халқаралық	Теңіз қойнауын пайдалану аясындағы

	құқықтығы режимі	келісім шарттардың түсінігі және түрлері. Теңіз қойнауын пайдалану туралы шарттардың жобасын әзірлеу. Теңіз қойнауын пайдаланушының келісім-шарт талаптарын сақтауын бақылау.
9	Су қойнауын жалпы реттеу	Су қойнауын мемлекеттік құқықтық басқарудың түсінігі, мақсаты, ерекшеліктері. Су қойнауын мемлекеттік басқару мемлекеттік органдарының жүйесі. Су қойнауын мемлекеттік басқаруды жүзеге асыратын уәкілетті органдардың құзіреті.
10	Атмосфералық ауа.	Атмосфералық ауа пайдалану мен қорғау саласындағы жалпы және арнайы экологиялық талаптар. Ауаны пайлану операцияларын өткізуге қойылатын талаптар.
11	Мамандандырылған халқаралық ұйымдардың жабайы фауна мен флораға қосқан үлестері.	Жабайы фауна мен флора қойнауын қорғау туралы заңнамаларды бұзғаны үшін құқықтық жауапкершіліктің ерекшеліктері. Фауна мен флораны пайдалану аясындағы заңнамаларды бұзғандығы үшін азаматтық құқықтық жауапкершілік, әкімшілік құқықтық жауапкершілік, материалдық жауапкершілік, тәртіптік жауап, ершілік, қылмыстық жауапкершілік.
12	Қоршаған ортаны қарғауға жалпы сипаттама	Қоршаған ортаны пайдалану құқықтық қатынастарын (салыстырмалы талдау). Қазақстан Республикасында дамыту және жетілдіру жолдары
13	Радиоактивті ластанудың қоршаған ортаны қорғаудағы халқаралық құқықтан ерекшелігі	Қоршаған ортаны пайдалану құқықтық қатынастарын реттеудегі халықаралық құқықтық тәжірибе
14	Қоршаған ортаны ластаудағы мемлекеттік жауапкершілік.	Қоршаған ортаны ластаған үшін мемлекет тарапынан қолданылатын жауапкерлік, олардың ерекшеліктері, қолдану аясы.
15	Антарктиданың географиялық түсінігі.	Антарктиданың қазіргі таңдағы экологиясы. Экологиялық проблемалары, олардың шешілу жолдары.

Пайдалануға ұсынылған нормативтік құқықтық актілер:

А) негізгі

1. «Қазақстан Республикасының Конституциясы» 30.08.1995 ж. (21.05.2007 өзгерістер мен толықтырулармен)
2. Қазақстан Республикасының Жер кодексі 20.06.2003ж. (07.07.2009 ж. өзгерістер мен толықтыруламен)
3. ҚР Экологиялық кодексі. 09.01.2007 ж. (07.07.2009 ж. өзгерістер мен толықтыруламен)
4. **Жер** қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 24 маусымдағы № 291-IV Заңы

ҚР Су кодексі. 2003 ж. 9 шілде. (07.07.2009 ж. өзгерістер мен толықтыруламен)

5. ҚР Орман кодексі. 2003 ж. 8 шілде. (07.07.2009 ж. өзгерістер мен толықтыруламен)
6. Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы ҚР заңы. 2004 ж. 9 шілде. (толықтырулар мен өзгерістер 31.01.2009ж.)
7. ҚР Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы 2006 жылы 7 шілдедегі заңы. (07.07.2009 ж. өзгерістер мен толықтыруламен)

Б) қосымша

1. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Жалпы және арнайы бөлім) 27.12.1994ж., 01.06.1999ж. (05.07.2006 ж. өзгерістер мен толықтырулармен)
2. Сандық геоақпараттық жүйелер негізінде Қазақстан Республикасы табиғи объектілерінің бірыңғай мемлекеттік кадастрлар жүйесін құру туралы ҚР Үкіметінің қаулысы, 2000 ж. 25 қыркүйек № 1449. (толықтырулар мен өзгерістер 01.07.2005 ж.)
3. Қазақстан Республикасының Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарын 2030 жылға дейін дамытудың және орналастырудың тұжырымдамасы туралы ҚР Үкіметінің қаулысы, 2000 ж. 10 қараша № 1692.
4. Жердің ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға жатқызу және жерді осы аумақтардың резервіне қалдыру ережесін бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2003 жылғы 8 қыркүйектегі № 910 қаулысы.
5. Қазақстан Республикасының Жер қойнауын пайдалану мониторингінің бірыңғай мемлекеттік жүйесін құру тәртібі туралы ҚР Үкіметінің қаулысы, 2002 ж. 29 желтоқсан № 1444.
6. Қазақстан Республикасында жер қойнауын пайдалану құқығын берудің тәртібін бекіту туралы ҚР Үкіметінің қаулысы, 2000 ж. 21 қаңтар № 108. (толықтырулар мен өзгерістер 28.04.2006 ж.)
7. Қазақстан Республикасындағы жер қойнауының мемлекеттік мониторингі туралы ережені бекіту туралы ҚР Үкіметінің қаулысы, 1997 жылғы 27 қаңтардағы № 106.
8. Су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғаудың басты және бассейндік схемаларын және су шаруашылығы теңгерімдерін әзірлеу әрі бекіту ережесін бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2004 жылғы 10 ақпандағы № 159 қаулысы.
9. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды ұйымдастыру әрі жүргізу ережесін бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2004 жылғы 6 ақпандағы № 144 қаулысы.
10. Су объектілерінің мемлекеттік мониторингін жүргізу, суды мемлекеттік есепке алу және оны пайдалану ережесін бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2004 жылғы 26 қаңтардағы № 85 қаулысы.

11. Су объектілеріне зиянды әсерлердің рұқсат етілетін шекті нормативтерін әзірлеу және бекіту ережесін бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2004 жылғы 19 қаңтардағы № 50 қаулысы.

12. Су қорғау аймақтары мен белдеулерін белгілеу ережесін бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2004 жылғы 16 қаңтардағы № 42 қаулысы.

13. Мемлекеттік су кадастрын жүргізу ережесін бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2003 жылғы 31 желтоқсандағы № 1378 қаулысы.

14. Қазақстан Республикасы экономикасының су секторын дамытудың және су шаруашылығы саясатының 2010 жылға дейінгі тұжырымдамасын мақұлдау туралы ҚР Үкіметінің қаулысы, 2002 ж. 21 қаңтар № 71.

15. Қазақстан Республикасының Қызыл кітабы туралы ережені бекіту туралы ҚР Үкіметінің 2004 жылғы 15 желтоқсандағы № 1330 қаулысы.

16. «Қазақстан Республикасының мемлекеттік басқару жүйесін жетілдіру шаралары туралы» 29 қыркүйек 2004ж. Қазақстан Республикасы Президентінің №1449, жарлығы.

17. «Қ.Р-да ерекше және сирек кездесетін ландшафтарды қорғау мәселесі туралы» 11 маусым 2004ж. №474 Қазақстан Республикасы Президентінің өкімі.

18. Ластанған қоршаған орта ережелеріне рұқсат беру туралы Қазақстан Республикасы Үкіметі бекіткен қаулысы 2001ж 6 қыркүйек №1154

19. Негізгі заңды өтеу және қоршаған ортаны қорғауда заңды бұзу туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы 2001ж 12 қыркүйек №1186

20. Негізгі зиянды өтеу және қоршаған ортаны қорғаудағы заң бұзушылықтың себеп салдары. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 12 қыркүйектегі №1186 Қаулысы

Пайдалануға ұсынылған негізгі әдебиеттер:

Основная:

1. Байдельдинов Д.Л. Экологическое законодательство Республики Казахстан Алматы, 1995.
2. Байдельдинов д.л. Юридическая ответственность правонарушения - Алматы, КазГУ, 1993.
3. Байдельдинов д.л. Правовой механизм государственного управления в области экологии - Алматы, КазГУ, 1998.
4. Боголюбов В.В. Экологическое право - М., 2001.
5. Бринчук М.М. Экологическое право России - М., 1998.
6. Бекишева с.д. Экологическое право Республики Казахстан. Учебное пособие Караганда, 2001.
7. Баимбетов Н.С. Правовые основы экологической экспертизы в Республике Казахстан - Алматы, 2001.
8. Ермаков В.Д. Экологическое право России. Учебник. М., 1997.
9. Ерофеев Б.В. Экологическое право России. М., Юрист, 2005.
10. Культелеев С.Т. Экологическое право Республики Казахстан–Алматы, 2003 г.
11. Мухитдинов Н.Б. Основы горного права. Алма-Ата, 1983.
12. Мухитдинов Н.Б., Тукеев А.Ж., Мороз с.п. Горное право Республики Казахстан. Учебное пособие - Алматы, 1992.
13. Мороз С.П. Право на концессию недр в Республике Казахстан. Автореферат канд.дисс. - Алматы, 1994.
14. Мухитдинов Н.Б., Мороз с.п. Горное право Республики Казахстан - Алматы, 1999.
15. Мухитдинов Н.Б. Правовая охрана недр - в кн. “Правовая охрана природы в Казахской ССР” - Алма-Ата, Наука, 1977.
16. Мухитдинов Н.Б. Правовые проблемы пользования недрами - Алма-Ата, Наука, 1972.
17. Панфилов С.И. Проблемы комплексного освоения недр - М., Знание, 1990.

18. С.Т. Культелеев Экологическое право Республики Казахстан – nupress, Алматы 2011.
 19. Ж.Е. Елюбаев Проблемы правового регулирования недропользования- Алматы 2010.
 20. Ж.Е. Елюбаев Проблемы нормативного регулирования добычи, производства, хранения и транспортировки серы- Алматы 2009.

ПӘННІҢ АКАДЕМИЯЛЫҚ САЯСАТЫ

Жұмыстардың барлық түрін көрсетілген мерзімде жасап тапсыру керек. Кезекті тапсырманы орындамаған, немесе 50% - дан кем балл алған студенттер бұл тапсырманы қосымша кесте бойынша қайта жасап, тапсыруына болады.

Орынды себептермен зертханалық сабақтарға қатыспаған студенттер оқытушының рұқсатынан кейін лаборанттың қатысуымен қосымша уақытта зертханалық жұмыстарды орындауға болады. Тапсырмалардың барлық түрін өткізбеген студенттер емтиханға жіберілмейді

Бағалау кезінде студенттердің сабақтағы белсенділігі мен сабаққа қатысуы ескеріледі.

Толерантты болыңыз, яғни өзгенің пікірін сыйлаңыз. Қарсылығыңызды әдепті күйде білдіріңіз. Плагиат және басқа да әділсіздіктерге тыйым салынады. СӨЖ, аралық бақылау және қорытынды емтихан тапсыру кезінде көшіру мен сыбырлауға, өзге біреу шығарған есептерді көшіруге, басқа студент үшін емтихан тапсыруға тыйым салынады. Курстың кез келген мәліметін бұрмалау, Интранетке рұқсатсыз кіру және шпаргалка қолдану үшін студент «F» қорытынды бағасын алады.

Өзіндік жұмысын (СӨЖ) орындау барысында, оның тапсыруы мен қорғауына қатысты, сонымен өткен тақырыптар бойынша қосымша мәлімет алу үшін және курс бойынша басқа да мәселелерді шешу үшін оқытушыны оның келесі офис-сағаттарында таба аласыз:

Әріптік жүйе бойынша бағалау	Балдардың сандық эквиваленті	% мәні	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
A	4,0	95-100	Өте жақсы
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	Қанағаттанарлық
C	2,0	65-69	
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D-	1,0	50-54	
F	0	0-49	Қанағаттанарлықсыз
I (Incomplete)	-	-	Пән аяқталмаған (GPA есептеу кезінде есептелінбейді)
P (Pass)	-	-	«Есептелінді» (GPA есептеу кезінде есептелінбейді)
NP (No Pass)	-	-	«Есептелінбейді» (GPA есептеу кезінде есептелінбейді)

W (Withdrawal)	-	-	«Пәннен бас тарту» (GPA есептеу кезінде есептелінбейді)
AW (Academic Withdrawal)			Пәннен академиялық себеп бойынша алып тастау (GPA есептеу кезінде есептелінбейді)
AU (Audit)	-	-	« Пән тыңдалды» (GPA есептеу кезінде есептелінбейді)
Атт-ған		30-60 50-100	Аттестатталған
Атт-маған		0-29 0-49	Аттестатталмаған
R (Retake)	-	-	Пәнді қайта оқу

Кафедра мәжілісінде қарастырылды

Хаттама № « » _____ 20__ ж.

Кафедра меңгерушісі

З.Ғ.Д., профессор

А.Е. Жатқанбаева

Оқытушы

З.Ғ.Д.профессор

С.Т.Әлібеков